

teljstva ni prišla v odborovih sejah na razgovor, ker se je to že v letu 1909 in preje rešilo. V tekočem letu smo čakali rešitev naših prošelj. Kako se je kardinalno vprašanje kranjskega učiteljstva rešilo, vam je vsem znano.

Tudi v tekočem letu je gojilo društvo stik z učiteljskimi. V ta namen je priredilo tri večere s predavanji. Na prvem bi imel predavati g. dr. G. Žerjav o narodnem gošpodarstvu. Predavatelj pa je bil zadržan, in namesto njega je predaval o isti temi tovariš Gangl, ki je s svojim spretnim govorniškim darom rešil svojo nalogo nad vse častno. — Na drugem sestanku je govoril tovariš Črnagoj o idealih. Tudi ta večer je dobro uspel. — Na tretjem sestanku je predaval g. dr. Fr. Čadež o astronomiji. Repatica, ki je to leto strašila našo zemljo, je bila povod temu predavanju. Tudi ta večer je bil lep in udeležba obilna. — Bodi ob tej priliki izrečena vsem predavateljem toplja zahvala.

Dne 13. novembra 1909. l. se je osnoval v okrilju Dež. slov. učit. društva glasbeni odsek tega društva, ki si je stavil nalogo, skrbeti za glasbeno vzgojo učiteljskega naraščaja.

V svoji prvi seji se je ta odsek konstituiral sledeče: tov. Fr. Marolt, učitelj v Ljubljani — predsednik, tovariš Ivan Dimnik — tajnik, tov. S. Cepuder — gospodar, tovariš Slavko Waschte — strokovni referent in tovariš J. Žirovnik, J. Pavčič, I. Potočnik, R. Trost mlajši in F. Starman — člani odbora.

Na prošnjo Slov. dež. uč. društva je podelil bivši občinski svet podporo v znesku 200 K, ki se je plodonosno uporabila.

V šolskem letu 1909/10 se je v glasbenem tečaju za učiteljske, ki se je priredil v „Glasbeni Matici“ v Ljubljani, poučevalo sledeče predmete: 1. Glavni pripomočki izobrazbe glasu; vokalizacija; deklamacija; vodstvo praktičnega pouka v zborovodstvu — predaval g. koncertni vodja M. Hubad. 2. Glasbena teorija; osnovni pojmi in „pevska šola“ predaval tov. Waschte. 3. Praktične vaje v zborovodstvu in vodstvo pevskega zbora učiteljskih — vodil tov. Slavko Cepuder. — Udeležencev je bilo do 25.

V šolskem letu 1910/11 se je pa podelila podpora 14. učiteljskemu, ki redno in z vnmom obiskuje „Glasbeno Matico“ in se tako glasbeno višje izobražuje.

Odsek je vršil svojo nalogo in je imel v to svrhu več sej. Natančnejša poročila o delovanju — so bila pa itak objavljena v glasbenem vestniku „Učiteljskega Tovariša“.

Toliko o notranjem gibanju društva.

Poročati mi je še o gibanju in delovanju okr. učit. društev. To poročilo ni nikoli tako popolno, kakor bi si ga človek želel. Izkazi so došli od sledečih društev:

1. Učiteljsko društvo za kamniški okraj je imelo eno zborovanje. Predaval je okr. šol. nadzornik Fr. Gabršek: kako se naj pišejo uradni spisi.

Društvo šteje 20 rednih članov in enega častnega člana.

2. Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj je imelo tri predavanja, in sicer: „Umetnost v ljudski šoli“, predaval profesor M. Pirnat. „Pomanjšano merilo kot podlaga umevanja zemljevidov“ in „Prosto spisanje“, oboje predaval tovariš Josip Lapajne iz Cerkelj.

Društvo šteje 54 pravih članov in tri častne člane.

dobi so se z njo igrali mladi učenci knjigoveznic njenege očeta. Kako smo zavidali tem paglavcem to srečo! Na cesti smo jih ustavljali ter jih popraševali po božanstveni mali Ma-i. Nikdar ne bi bil prej in slej kaj takega storil; pa kaj sem hotel, ko sem pa čutil toliko nagnjenje do nje. Nekega dne sem se celo spozabil, da sem šel v knjigovoznico iskat lepenke samo zato, da bi jo videl. Malo vroče mi je bilo za ušesi, pokašljal sem, da bi odgnal viden sram z obličja, potem pa sem vstopil. Toda pot je bila bogato poplačana. Videl sem jo, svojo najmilejšo, videl sem jo v očeh, igrala se je z učenci lepo igrice „Red in natančnost“. V zamaknjeno-ti sem pozabil, po kaj sem prišel. Namesto lepenke sem zahteval, kaj zahteval, zajecjal sem ponižno: „Prosim skroba!“ Oj, kako se je zagrohotala, zasakala pisano krilce, skočila z mize na mizo ter mi pokazala bele zobke. Zagledal in zaljubljen sem se vanjo tja prav do palca na desni nogi; v njo, svojo miljeno, dražestno Ma-o. (Dalje.)

3. Učiteljsko društvo za novomeški okraj je imelo v tekočem letu eno predavanje. Predaval je dr. Fr. Čadež o astronomiji s posebnim ozirom na Halleyev komet.

Društvo šteje 44 pravih članov.

4. Kočevsko učiteljsko društvo slovenskih šol je imelo eno predavanje, in sicer o temi „Kulturna naloga ljudske šole z ozirom na socialni razvoj naše dobe“. Predaval je tovariš Viktor Grčar.

Društvo šteje 24 pravih članov.

5. Učiteljsko društvo za ljubljansko okolico je imelo eno predavanje, in sicer o društvenih zadevah.

Društvo šteje 38 pravih članov.

6. Litijsko učit. društvo je imelo dve predavanji. O varstvu otrok je poročal gospod Miličinski, o zastopstvu učiteljstva v okr. šol. svetu pa sta poročala ondotna zastopnika.

Društvo šteje 33 pravih članov in enega častnega člana.

7. Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo dvojno zborovanje. Reševale so se tekoče zadeve. Društvo šteje 53 rednih članov.

8. Učiteljsko društvo za postojnski šolski okraj je imelo dve predavanji. O varstvu historičnih umetnin in naravnih spomenikov je poročal g. svet. Franke, o abstinenci pa tovariš R. Horvat.

Društvo šteje 50 pravih, 15 podpornih in tri častne člane.

9. Logaško učiteljsko društvo je imelo dve predavanji. Dr. Fr. Ilesič je predaval o gibanju kot elementu življenja s posebnim ozirom na pouk, tov. Iv. Bezljak pa o protialkoholnem gibanju z ozirom na šolo.

Društvo ima 48 pravih, 7 podpornih in dva častna člana.

Radovljiško učiteljsko društvo je imelo v tekočem letu dve predavanji. Skioptikon v šolol. Predaval tov. Ivan Šega. Kmetijsko vprašanje, predaval isti predavatelj.

Rednih udov šteje 45 in dva častna.

O drugih okrajnih učit. društvih ne morem poročati, ker nisem prejel izkazov.

Iz podanega pa je razvidno, da se društva zavedajo svoje življenske sile in da izkušajo vkljub vsej socialni mizeriji učiteljstva izpolnjevati svojo nalogo. Če kdaj, tako veljajo danes besede: „Kjer je sila velika, tam mora nastati odpor tem jačji, da se ohrani življenje.“ V učiteljstvu samem tihi rešila akcija v prid stanu. Vse, kar se čuti učitelja, naj stopi tesno v naš krog ter naj deluje s podvojeno energijo za blagor učiteljstva. Ne v častihlepnosti, ne v koristolovstvu, ne v licemerstvu in v pohlepu po nadvladi, temveč v skromnosti, v edinstvi, v bratski ljubezni celokupnega stanu je rešitev naša. Zato kličem vsem, ki so malodušni: Sursum corda! Vrzite plašč strahu s sebe in s čvrstim korakom stopajte v naših vrstah naprej do zmage. Telo nam tarejo in ga lahko uničijo, a našega duha streti ne morejo. Naprej po poti poštenosti in pravičnosti v ljubezni in slogi! (Odobranje.)

Blagajnikovo poročilo:

Blagajnik tovariš Jakob Dimnik:

Deželno slovensko učiteljsko društvo završuje danes svoje dvainštirideseto leto. Ustanovili so to društvo naši stari tovariši, ki jim

je načeloval zaslužni Andrej Praprotnik. Delovanje tega društva je segalo takrat že vse Kranjske dežele. Z ustanovitvijo naše „Zveze“ se je pa delovanje društva omejilo edinele na Kranjsko deželo in čisto naravno, da delovanje v tem okviru ni bilo tako živahno kakor poprej. Naše starejše tovariše je pa vezalo srce vedno še na staro Slovensko učiteljsko društvo. To je pokazal tudi naš dobrotnik tovariš Josip Traven, ki je zapustil društvu 5000 K ter mu postavil s tem darom trdnj podlago za obstanek. Z obrestmi vred znaša ta zapuščina koncem tekočega leta 5106.24 K, ki so naložene v Mestni hranilnici ljubljanski. V Učiteljski hranilnici imamo 55.63 K; Učiteljski sklad, ki je tudi naložen v naši hranilnici, znaša 52.36 K, in sklad za Josip Čaperlatov spomenik pa 71.40 K. Prebitka smo imeli v tekočem letu 98.78 K. Skupno imetje znaša ob zaključku tekočega leta 5384.42 K.

Poleg tega je pa dobilo društvo od mestne občine ljubljanske 200 K podpore za učiteljske, ki se uče pri Glasbeni Matici harmonije in zborovodstva.

Sklepom lanskega občnega zbora znaša letnina za posamezna okrajna učiteljskega društva po tri krome. Za tekoče društveno leto so plačala letnino ta-le okrajna učiteljska društva: 1. Ljubljansko učit. društvo, 2. Litijsko učiteljsko društvo, 3. Postojnsko učiteljsko društvo, 4. Učiteljsko društvo ljubljanske okolice, 5. Pedagoško društvo v Krškem, 6. Slovensko kočevsko učiteljsko društvo, 7. Kamniško učiteljsko društvo, 8. Novomeško učiteljsko društvo, 9. Logaško učiteljsko društvo, 10. Radovljiško učiteljsko društvo, 11. Kranjsko učiteljsko društvo in Belokranjsko, je pa še na dolgu za letos.

Vseh dohodkov je bilo letos 435.48 K, izdatkov pa 336.69 K, — prebitka imamo torej 98.79 K. (Z odobranjem sprejeto.)

Tovariš Alojz K e e l j poroča v imenu pregledovalcev računov, da so računi in knjige v najlepšem redu in predlaga blagajniku in odboru absolutorij. (Sprejeto.)

Volltve.

Na predlog tov. Žirovnika se izvoli z vzklikom dosedanji odbor, na predlog istega tovariša ostanejo tudi še isti pregledovalci računov.

Predlogi.

Tov. Ivan Š e g a predlaga:

Deželno učit. društvo ukreni vse potrebno, da se naj učiteljske plače izplačujejo potom poštne hranilnice.

Predlog se odkaže v rešitev odboru.

Tov. Fr. S t e f a n i č predlaga:

1. Ker je ovira društvenim zborovanjem po deželi ponavljalna šola, oziroma že na mnogih šolah uvedeni nerazdeljeni dopoldanski pouk, zaradi česar nima učiteljstvo nobenega pouka prostega delavnika in zaradi česar morajo predsedništva, za vsakokratno zborovanje prositi okr. šol. svete za oproščenje poučevanja, naj dež. učit. društvo vloži na dež. šol. svet prošnjo za izdajo razpisa, glasom katerega imej vsak učitelj eoipso prosto, ako se udeleži zborovanja svojega učit. društva, ki se bo na njem razmotrivalo vsaj o enem pedagoškem vprašanju. (Sprejeto.)

2. Dež. slov. učit. društvo naj do prihodnjega obč. zbora premišlja ter poroča o ukrepih, ki jih je storiti, ako se nam vsaj za leto 1912 ne zagotovi izboljšanje gmotnega stanja. (Sprejeto.)

Doma je v teh krajih vino in z njim pesem. Ni delo rodu, ki prebiva tod, začrtalo tistih resnih potez v obraze, ki jih opazujemo drugod. Z vinom in z pesmijo se začne delo, s tem se nadaljuje in z obojim se konča. Zato je neizpeta pesem tega ljudstva.

Prišla je v te kraje k sestri na počitnice mlada, pol razvela roža. Kmalu sva se spoznala. Ni bil njen korak iz življenja, ampak iz cvetnih poljan mladosti, zakaj vse mračne, svinčeno težke misli, ki so včasih legle na njeno dušo, niso mogle zresniti njenih čudovito jasnih oči.

Hodili smo često skupno s sestro po skrivnostnih gozdih v solčni dan. V lunojasnih nočeh pa smo zablodili tja gor med mlado vino, kjer je ležala pred nami v srebrnem svitu Savska ravan s temnimi konturami Gorjancev v ozadju. Prevzel nas je čar bajnokrasne poletne noči, da so onemela usta in je duša, pijana lepote, zasanjala v eterske višine. Pozno

3. Dež. slov. učit. društvo naj se obrne na Slovensko Šolsko Matico, je li in on pod kakimi pogoji hoče preskrbeti predavatelje za zborovanja okrajnih učiteljskih društev. (Sprejeto.)

Tov. S c h m e i d e k predlaga, naj se izreče tov. poslancu Ganglu zahvala in priznanje za njegovo prizadevanje, da se uredi gmotno vprašanje učiteljstva. (Sprejeto.)

Z bodrilnimi besedami k skupnemu, složnemu delovanju zaključil potem podpredsednik tov. L. J e l e n c občni zbor.

Visoke in srednje šole v Rusiji.

Lansko leto je bilo v celi Rusiji vsega skupaj 32 visokih šol, in sicer 27 moških in 5 ženskih v 14 mestih: v Petrogradu 7, v Moskvi 7, v Harkovu 3, v Kazani 2, v Jureju 2, v Kijevu, v Odesi, v Njezinu, v Jaroslavi, v Rigi, v N. Aleksandriji in v Vladivostoku po 1 visoka šola. Slušatelj na univerzah je bilo 40.965, na tehnikah 9500, na višjih veterinarskih šolah 1358, na dveh historično-filologičnih inštitutih 205, na arheološkem ustavu 640, na šoli orientalskih jezikov 150, na drugih šolah 1187; na štirih ženskih visokih šolah je bilo 10.068 slušateljic. Vsega skupaj so imle ruske visoke šole 64.073 slušateljic. Iz teh jih 56 odstotkov študira v Petrogradu in v Moskvi. Srednjih šol je bilo lansko leto v Rusiji: 338 moških gimnazij, 65 moških progimnazij, 259 realk, 677 ženskih gimnazij (torej skoraj 1000 ženskih šol). Največ ženskih srednjih šol je v srednji in vzhodni Rusiji, moških pa na zapadu in na jugu. Leta 1900 je bilo otvorenih 12 novih gimnazij in 11 realk, leta 1910 pa 13 gimnazij, 1 progimnazija in 15 realk.

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?

Moravsko.

Moravsko šteje po zadnjem uradnem ljudskem štetju 71.36% Čehov in 27.90% Nemcev. Češkemu življu so nevarni mnogi nemški otoki, ki bi se naj polagoma zvezali ter sezidali nemški most iz Šlezije naravnost do Nizjega Avstrijskega Najnevarnejši otoki so: Lanškroun, Svitava, Jihlava, Brno (Čehov 35.72, Nemcev 63.97 odstotkov) in Olomuc. Češka Šolska Matica je vzdrževala na Moravskem 12 ljudskih šol in 17 otroških vrteev, učencev je bilo na vseh teh zavodih 2438. Razentega deluje na Moravskem „Narodna Jednota za vzhodno in severno Moravo“ s sedežem v Olomucu, ustanovljena leta 1885., in „Narodna Jednota za južnozpadno Moravo“, ustanovljena leta 1886, ki slavi 20. listopada svojo petindvajsetletnico.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za okraj Ljubljanske okolice je imelo 28. pret. m. popoldne ob 3. uri zborovanje v „Narodnem domu“ v Ljubljani. Na tem shodu je predaval dr. Fr. Čadež o uspehih mod-rne tehnike. Gosp. predavatelj je govoril celo uro tako lepo in poučno, da so bili številni poslušalci naravnost navdušeni in so

smo se vračali domov, in drugi dan so nam bile trepalnice iz svinca.

Mnogo smo si pripovedovali na teh pohodih resnega in veselega; a mladostnega veselja, zvonkega smeha ni bilo pri njej. Vsa mladost je bila v njenih jasnih očeh, mladost cvetja, ki ga še ni opalila slana življena.

Nekoč pa so se zmračile te tako jasne oči. Prišel je namreč k nam fant iz življenja ter vrgel odurno besedo med nas. Začutila je njena duša umazan prst, ki se je dotaknil: zdrhtela je kakor cvetka pred ledenim pišem, in solze so zrosile oči.

Oj, življenje, zakaj si orosilo te oči? ... In ali si jih zadujkrat? ..

I. Č.

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!

ga ob koncu govora vzborno aklamirali ter presrečno zahvaljevali za nenavadno užitek.

Ta sestanek je pokazal, kako je učiteljstvo še idealno in kako si želi informativnih predavanj o kulturnem napredku sveta. Ob svojih sramotnih plačicah si itak ne more nabavljati drugih znanstvenih knjig in revij. Zato so mu pa taka poučna predavanja jako dobro došla.

Priporočamo torej učiteljskim društvom, da si za svoja zborovanja oskrbe tudi vselej kakoga predavatelja o aktualnih znanstvenih pojavih.

Za predavatelje naj se pa obrnejo na „Slovensko Šolsko Matico“.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer ima svoj redni občni zbor v četrtek 12. januarja t. l. ob 10. uri popoldne v Ljutomeru po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročila (tajnikovo, blagajnikovo, knjižničarjevo in pevovodjevo.) 4. Volitve. 5. Naš položaj. (Razgovor.) 6. Slučajnosti.

Neobhodno potrebno je, da v tako resnih časih za naš stan nihče ne manjka. Drage tovarišice, odložite za takrat gospodinjske opravke, a tovariši lovci, za ta dan puško na klin, ter vsi na snidenje v Ljutomeru.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj ima dne 6. januarja 1911 ob pol 11. uri popoldne v Vidmu svoj občni zbor po sledečem vzporedju: 1. Čitanje zapisnika. 2. Društvene zadeve. 3. Poročila predsednika o društvenem delovanju lanskega leta. 4. Poročilo blagajničarke o stanju društvene blagajne in volitev treh pregledovalcev računa za leto 1910. 5. Predavanje. 6. Želje in nasveti.

Ormoško učiteljsko društvo je zborovalo 1. decembra t. l. v ormoški slovenski šoli ob jako dobri udeležbi, zakaj navzočih je bilo 74% društvenikov.

V odsotnosti predsednikov, ki je bil radi seje okrajnega šolskega sveta v začetku zborovanja zadržan, je podpredsednik tovariš Porekar otvoril zborovanje, pozdravil navzoče udeležence, čestital tovarišem in tovarišicam, ki so ali prebili sposobnostni izpit ali bili v času od zadnjega zborovanja stalno nastavljeni, ter nanznil pristop tovarišice Alojzije Kocmutove iz Središča.

Predavanje tovariša Rob. Košarja „Na lastnih nogah naprej“ je bilo dobro in temeljito proučeno, ter so se tovariši, ki so se k temu predmetu oglašali, večinoma s predavateljevim izvajanjem strinjali. Tovariš Kosi, ki je tudi govoril k predavanju, je še sam pridjal svoje misli: Kako na lastnih nogah naprej. O „Zavezini“ veliki skupščini v Rudolfovem je poročal tovariš Jerše, o odborovi seji „Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem“ predsednik tovariš Rajšp, o učiteljskem počitniškem tečaju v Mariboru pa tovarišica Olga Serajnikova.

Razpravljali smo še nadalje o važnih društvenih zadevah, ki se imajo deloma sporočiti naši „Zvezi“, deloma pa so se odložile za poznejša zborovanja.

Goriško.

Učiteljsko društvo za sežanski okraj je prosilo za draginjsko doklado. Okr. šolski svet je sklenil priporočiti prošnjo deželnemu šolskemu svetu. Omenjeno bodi, da so okraj goriški, tolminski in gradiški zadolženi, sežanski pa je brez dolga.

Književnost in umetnost.

Über drei neue Centaurea-Hybriden. Von Oberlehrer Rajko Justin (Dorn bei St. Peter in Krain). — Kot ponatisk iz strokovnega lista „Österreichische botanische Zeitschrift“ je izšlo imenovano delo našega tovariša, odličnega strokovnjaka na polju rastlinstva. Tov. Justin vživa v učenem svetu sloveče ime, ki si ga je s pričujočim spisom še bolj utrdil.

Dve častni nagradi, razpisni po pevskem zboru „Glasbene Maticе“, vsako po 100 je priznala „Glasbena Matica“ tovarišu Emilu Adamiču za „Tri večerne pesmi“ in skladatelju J. Novaku za Balado s sopranskim samosplovom, mešanim zborom in orkestrom. Na razpis je došlo 11 skladb. Pošiljatelji nenagradenih skladb jih dobe z neodprtimi kuverti nazaj, ako pošljejo „Glas. Mat.“ geslo in naslov, pod katerim naj se jim vrnejo.

Kongres glasbenikov v Rimu. Povodom svetovne razstave v Rimu leta 1911 se vrši tamkaj tudi svetovni kongres glasbenikov. Italijanski ministristvo se je v tem pogledu obrnilo na vse države, da pošljejo na ta kongres svoje zastopnike.

Jugoslavanski slikarski kongres. Belgrajsko „Novo Vreme“ poroča iz Sofije, da je tamošnje slikarsko društvo sklenilo sklicati prihodnji mesec jugoslavanski kongres v Belgrad. Na ta kongres bodo povabljeni bolgarski, srbski, hrvatski in slovenski slikarji.

Srednješolski vestnik.

Slovensko profesorsko društvo.

Dne 28. decembra pret. leta je v „Narodnem Domu“ v Ljubljani zborovalo Slovensko profesorsko društvo.

Zborovanje, ki ga je vodil društveni predsednik prof. dr. Zmavač, so se v nenavadno obilnem številu udeležili zastopniki vseh srednješolskih zavodov na slovenski zemlji, kot gostje pa zastopnika hrvaškega profesorskega društva v Zagrebu prof. dr. Stjepan Srkulj in Mijo Krkljuš in pa dr. Mihajlo Pičeta iz Sarajeva, hospitant na ljubljanski c. kr. II. državni gimnaziji.

Iz predsednikovega poročila povzemo, da šteje društvo 240 rednih članov. Društvo se z uspehom bori tako za varstvo stanovskih interesov kakor zlasti za poslovenje naših srednjih šol. Največ truda povzročajo nove slovenske učne knjige, zlasti ker se je boriti z velikimi denarnimi težavami. Izdajanje slovenskih učnih knjig bi bilo nemogoče, ako v društveni zaklad za prirejanje in izdajanje slovenskih učnih knjig ne bi pritekali blagovoljni darovi.

Iz tajnikovega poročila (prof. dr. Plešič) posnemamo, da so poleg društvenega odbora kaj marljivo poslovali različni strokovni odseki (matematiški, filološki, prirodoslovski, zemljepisni itd.), da so se vršili še precej dobro obiskovani društveni večeri, na katerih so referirali in razpravljali o tem in onem, da je društvo v čim najprijaznejših odnosih s sličnimi slovenskimi, zlasti pa jugoslovanskimi organizacijami, kar je rodilo že marsikak lep uspeh.

Hrvaško profesorsko društvo oskrbi šolske izdaje znamenitejših slovenskih pesnikov in pisateljev.

Nedelavnosti ne smemo očitati tistemu slovenskemu profesorstvu, ki vestno vrši svoje stanovske dolžnosti, v svojem prostem času spisuje slovenske učne knjige, sodeluje v odborih skoro vseh prosvetnih društev in je v velikem številu zastopano v vsakem prosvetnem ali leposlovnem listu. Naše šolske razmere se vobče niso znatno izboljšale. Celo na Kranjskem še vedno nimamo niti ene popolnoma slovenske državne srednje šole. Slovenščina se še vedno zastavlja na korist nemščine.

Blagajnik profesor Perušek poroča, da ima društvo koncem letošnjega leta K 1036 16 čistega imetka, dočim je v društveni knjižni zalogi K 986 — čistega.

Na predlog preglednikov se blagajniku prof. Perušku izreče topla zahvala in se mu podeli absolutorij.

Pri volitvah se v priznanje njegovih zaslug za društveno delovanje, po acclamationem vnovič izvoli prof. dr. Zmavač, na izpraznjeni odborniški mesti prof. dr. Kušar in Kržišnik, za odborniškega namestnika pa prof. dr. Čerk.

Zanimive so resolucije, ki so na tem zborovanju prišle v razpravo.

I. Učencem „slovenskih“ srednjih šol slovenska izpričevala!

O tej upravičeni zahtevi je poročal prof. Grafenauer. Naše srednje šole se sicer štejejo za slovenske, izpričevala pa so vedno še nemška. To treba odpraviti.

Nemška šolska izpričevala delajo velike nepravilne učencem kakor roditeljem. Marsikak učenec, zlasti učenec nižjih razredov, ne ve povedati, kaj o njem govori izpričevalo. Še manj morejo iz izpričevala uspehe in neuspehe svojega sina presojati izvečine nemščine nevedči roditelji delavskega ali kmetijskega stanu, in tako jim ta, v tujem jeziku pisana šolska obvestila proizvajajo mnogo nepotrebnih in dostikrat prav mučnih in nepedagoških sitnosti. Nemško šolsko izpričevalo pa utegne za učenca biti usodopolno zlasti v slučaju, če je učenec primoran prestopiti na drug, tuj zavod. Saj bo iz nemškega izpričevala vsakdo sklepal, da prihaja učenec z zavoda z nemškim jezikom in zahtevali bodo od njega takemu zavodu primerno izurjenost v nemščini.

Besnih zaprek proti uvedbi slovenskih šolskih izpričeval ni, zakaj šolska izpričevala niso več kopije nemško pisanega (nemščina je uradni jezik) glavnega kataloga, in idrijska realka in škofova gimnazija že izdajata slovenska šolska izpričevala.

II. Na slovenskih srednjih šolah je sistemizovanih vsepremalo definitivnih učnih mest, vobče se slovenske srednje šole hudo zastavljajo.

O takozvanem suplentskem vprašanju poroča profesor Vagaja. Suplentske mizerije ni morda krivo to, da se filozofski študijam posveča preveliko število naših vseučiliščnikov, marveč jo povzroča edinole dejstvo, da država na slovenskih srednjih šolah ne ustanovi toliko definitivnih mest kot bi jih morala, ko bi se za slovenske srednje šole zanimala s toliko ljubeznijo kot se za druge. Ne da bi namreč z rastočim številom razredov na posameznih zavodih raslo tudi število definitivnih mest, to število nasprotno pada, raste pa število slabotiranih suplentskih mest. Na ta način si je država pretklo leto samo na Kranjskem prihranila 2700 K, odnosno je za to vsoto prihranila na definitivna mesta čakajoče slovenske suplente. Sevda šteti na ta način edinole na slovenskih zavodih, nemški zavodi pa se vselej najblagohotnejšega pospeševanja od strani pravtaiste učne uprave. Jako ponužno je v tem pogledu, ako primerjamo odnose na naših slovenskih zavodih z onimi drugih zavodov v naši državi. Na avstrijskih nemških srednjih

šolah je razmerje med definitivnimi gimnazij-skimi učitelji in suplenti takšno, da pride na sto definitivno nameščenih profesorjev samo 17 suplentov, na laških srednjih šolah jih na sto definitivnih pride 18, na hrvaških 25, na čeških 27, na slovenskih pa kar 32 suplentov, dočim pride na kranjskih nemških zavodih na sto definitivnih profesorjev samo 10 suplentov. Če bi vlada hotela slovenske srednje šole dvigniti na stopnjo paralelnih nemških zavodov, bi morala ustanoviti najmanj 13 novih definitivnih mest. Da vlada slovenske srednje šole in slovensko profesorstvo namenoma zastavlja, je očitno.

III. Na slovenskih srednjih šolah naj se kot obvezen predmet uvede prostoročno risanje v z mislu učnih naredb z dne 20. marca 1909. Poroča prof. Wester.

IV. Matematiko tudi v višjih razredih poučujmo slovensko! Poroča prof. Reischer. S tem, da po ministrski naredbi tudi na zavodih s slovenskim učnim jezikom matematiko poučujemo nemško, je doseženo edinole to, da se dijaki v tem predmetu strokovno slabo izobrazujejo, nemščini se pa pri matematiki tudi ne privajajo. Odločati pa more edinole strokovna izobrazba, in ker more temeljito strokovno posredovati edinole materinščina, naj se tudi matematika poučuje slovensko, to pa tem bolj, ker njej sorodno fiziko poučujemo slovensko.

V. Prav tako naj se tudi zgodovina in zemljepisje poučujeta slovensko!

Poroča prof. dr. Čerk: Kako naj zgodovina blaži čustva, če je učitelj primoran, predavati kolikor mogoče suhoparno in enostavno brez vsega poleta, ker bi ga drugače dijastvo niti ne umelo? Edino v materinščini poučevana zgodovina bi mogla dosežati svoj pedagoški smoter. Vzporedno z zgodovino pa moramo tudi njej sorodno zemljepisno vedo poučevati slovensko.

VI. V konsekvenci podanih resolucij je prof. Čerk zahteval, da se ustanovi po eno zgodovinsko mesto na ljubljanski prvi in na novomeški gimnaziji, prof. Kobal pa, da se ustanovi več mest risarskih asistentov.

** Statistika usposobljenostnih izpittov za srednje šole. V zadnjem šolskem letu 1909-10 je na avstrijskih vseučiliščih napravilo 792 kandidatov usposobljenostne izpite za srednje šole; prejšnje leto pa 753. Na posamezna vseučilišča pa se razvrste takole: na Dunaju letos 240 (lani 205), v Inostou 43 (37), v Graecu 52 (43), v Pragi na češkem vseučilišču 201 (210), v Pragi na nemškem vseučilišču 68 (88), v Lvovu 86 (86), v Krakovem 79 (59) in v Ornovicah 23 (25) kandidatov.

Politiški pregled.

* Prestolonaslednik in njegovi otroci. Znani madjarski poslanec, bivši justični minister Polonyi, piše v madjarskem listu „Pesti Naplo“ o prestolonasledniku Franu Ferdinandu in njegovi rodovini: „Ne moremo verovati, da bi bodoči cesar in kralj, ko pride v položaj, da bo mogel odločiti o rodovinskem položaju svoje žene in otrok, mogel delati v njih škodo, ako govorita zakon in morala njegovim otrokom v prilog. Glede njegove prisage — da se odpove za svoje otroke pravici do prestolonasledstva — je zgodovinski dokazano, da obljube, ki so jih člani vladarskih hiš položili vnaprej, niso bile nikdar držane. Že pri razpravi o tožadnem zakonu sem izjavil in izjavljam še sedaj, da so otroci, ki izvirajo iz zakonito sklenjenega zakona, na podlagi ogrskega državnega prava brezdvomno poklicani k prestolonasledstvu, ker so že z rojstvom samim postali avstrijski nadvojvode.“

* Dveletna vojaška služba. „Fremdenblatt“ je priobčil iz pessa nekega generala članek o dveletni vojaški službi. Članek pravi, da uvedba dveletne vojaške službe prinese koristi vojski ter bo tudi v prilog gospodarskim interesom prebivalstva. Na to prinaša tudi menja raznih parlamentarev, ki se izrekajo na sploh ugodno za dveletno vojaško službo; med drugim je tudi zahteva, da naj se zniža služba pri mornarici od 4 na 3 leta.

Prihodnji vseslovenski kongres. Ruski listi prinašajo poročilo, ki ga je objavil prof. Kulukovskij v Petrogradu o zadnjem slovenskem kongresu v Sofiji. Profesor Kulukovskij apelira na ruske nacionaliste, obrniti pozornost na slovenske zadeve in vso energijo posvetiti slovenskim interesom, „Vsesrski nacionalni klub“ naj skrbi, da se prihodnji slovenski kongres vrši leta 1913 v Petrogradu. Kongres bi obenem slavil 300 letni jubilej srečno prebite krize v letih 1610—1613, ko je žugala Slovanom resna katastrofa. Ako bi namreč takrat ostali Poljaki na krmilu, bi morali Slovani podleči zapadno-evropskemu vplivu. V takih auspicijah bo seveda težko, sklicati vseslovenski kongres.

* Novi noveli. Avstro-ogrski kovnica za denar bo l. 1911. izkovala: 1000 kosov zlatih 100 K, 100.000 zlatih 20 K, 200.000 kosov zlatih 10 K, 15.862.000 kosov po 20 vin, 25.000.000 kosov po 10 vinarjev, 10.000.000 kosov po dva vinarja in 41.168.000 kosov po en vinar. V celem torej noveev v vrednosti 5.872.000 kron.

* Prepoved ogrskega nauč. ministra. Naučni minister grof Zichy je izdal odredbo, s katero se prepoveduje Srbom kot nagrado za dober uspehek ubencem darovati pesmi umrlega srbskega pesnika Jovana Zmaj-Jovanovića. Ta odredba je izzvala v krogih madjarskih Srbov veliko ogorčenje in srbski listi ostro napadajo ministra. Zadeva bo predmet interpelacije v državnem zboru.

* Nekoliko statistike o pokojnih. Leta 1869. je bilo v Avstriji 51.567 oseb, ki so dobivale državne pokojnine in provizije, leta 1908. jih je bilo več nego dvakrat toliko, to je 166.264 oseb. Leta 1865. je bila za pokojnine proračunovana vsota 23.171.000 K, leta 1910 pa 99.000.000 K. V enakem razdobju so narasle pokojnine uradnikov in slug od 12.075.992 K na 58.361.890 K pokojnine vdov od 4.940.460 na 24.537.027 K, dočim so provizije vzlele temu, da se je zmanjšalo število opravičencev do provizij od 3.269.280 K narasle na 6.275.717 K.

Modernistovska prisega. Med nemškimi teologi v Berlinu jih je mnogo, ki se upirajo položiti prisego proti modernizmu, večinoma so to profesorji bogoslovja in priznani teologi, n. pr. dekan dr. Knöpfler, dr. Gützl, dr. Walter, dr. Göttinger; dvorni kaplan in profesor na nekem dvornem zavodu dr. Heldwein je prosil za odpust iz dobre službe. Tudi v provinci se nabaja mnogo duhovnikov, ki nočejo položiti prisega.

Volilna reforma v Italiji. Ministrski svet je sklenil predložiti zbornici zakonsko osnovo volilne reforme, po kateri se povisa število upravičenih volilcev za poldrugi milijon in se uvede volilna dolžnost.

* Agitacija za italijansko fakulteto. V Pulju so zborovali italijanski vseučiliščniki, ki so sklenili, da uvedejo po vsej Istri agitacijo za italijansko pravno fakulteto.

Kranjske vesti.

— Umrl je na novega leta dan Josip Čerin, nadučitelj v pokoju v Zagorju ob Savi, star 73 let. Boga mu spomin!

— C. kr. okrajni šolski svet v Kranju je imel dne 29. pret. m. pod predsedstvom c. kr. okrajnega glavarja Franca Schittniga svojo redno sejo. Predsednik poroča o tekočih zadevah: Na petrazredni deški ljudski šoli v Škofji Loki se je otvoril za tretji razred paralelni oddelek, v katerem se je nastavila za učiteljico Marija Sterlekarjeva. — Deželni sadjerejski nadzornik Martin Humek bo nadzoroval tudi šolske vrte. — Stalno sta nameščeni Josipina Majdetova v Križih pri Trziču in Anica Vavkova v Cerkljah. — Zaradi boleznii imajo dopust Julija Jakličeva v Besnici, Ivanka Paternostrova v Trziču in Angela Miklavčičeva v Preddvoru, nadomeščajo jih Herman Kmet, in Marija Bartoloti in Davorinka Deželova. — Enorazrednici v Velesovem in Zalnici se razširita v dvorazrednici v šolskem letu 1911/12, enorazrednica v Kovorju pa v šolskem letu 1912/13. — Glede nameščenja definitivne učne osebe v Poljanah nad Škofjo Loko se je staval tozadevni predlog. — Staro-tno doklade so dobili Julij Flis v Škofji Loki, Janko Leban v Bukovici in Alojzij Sežun v Mavčičah peto, Janez Jezeršek v Dupljah in Friderik Kramar v Škofji Loki četrto, Marija pl. Kleinmayrova pa prvo (provizorično). — Bešla se je neka disciplinarna zadeva; prošnje za denarne podpore so se odstopile v ugodno rešitev c. kr. dež. šol. svetu. — Račun za leto 1910 izkazuje 104.20 K prebitka. — Stroški za l. 1911 so proračunjeni na 1847 23 K.

Štajerske vesti.

— Okrajni šolski svet celjski je imel dne 27. pret. mes. svojo redno mesečno sejo, v kateri je vzel na znanje več tekočih zadev, kakor: nadučitelj Čulc je na lastne stroške prestavljen s Ptujске gore za nadučitelja na Dobrni; odklonjen je rekurz načelnika kraj. šol. sveta v Petrovčah zoper imenovanje g. Turnšaka za kraj. šol. ogledlo istotam; celjska okoliška šola ima glavne počitnice istočasno kot celjske mestne šole; nadalje so se obravnavale ovadne nekega načelnika kraj. šol. sveta; sklepal se je o ustanovitvi ekskurzredne šole pri Sv. Magdaleni (St. Pavel); priporočala se je neka prošnja za starostno doklado; na znanje se je vzelo poročilo o nadzorovanju šol St. Peter, Liboje in Blagovna in se je nadučitelju Jakobu Stantaju izrekle pohvalno priznanje za uspešno delovanje šoli.

— Razpis učiteljskih mest. Razpisana so sledeča učiteljska mesta: na petrazredni ljudski šoli pri Kapeli, okraj Gornja Radgona, 2. plač. razred dve definitivni učiteljski mesti, prošnje do 20. jan.; na šestrazrednici s paralelo pri Sv. Barbari v Halezah, 3. plač. razred, mesto definitivnega učit., prošnje do 10. januarja; na petrazrednici pri Sv. Križu nad Ljutomerom mesto učitelja, ozir. učiteljice, prošnje do 20. jan.; na šestrazredni ljudski šoli s provizorično paralelo 6. razreda pri St. Petru v Gornji Radgoni, 2. plač. razred, mesto učiteljice; prošnje do 20. januarja na krajni šolski svet.